

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΣΟΛΕΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Ρένου Κυριακίδη

Τομεάρχη της Ε.Ο.Κ.Α. 1955 – 1959

Διάλεξη στην εκδήλωση του Λυκείου Ευρύχου

Λύκειο Ευρύχου, 21. 3. 2026

Η κοιλάδα μας, η κοιλάδα της Σολέας, είναι από τις πιο ωραίες κοιλάδες της Κύπρου. Έχει βουνό, εύφορη γη και θάλασσα. Έχει πολύ καλό κλίμα και, το σπουδαιότερο, έχει τον Κλάριο ποταμό, που της δίδει ζωή ολόχρονα.

Έχει είκοσι χωριά, που πάντοτε ανθούσαν και της πρόσφεραν ζωή και πρόοδο και το σπουδαιότερο, έχει μεταλλεία χαλκού, που καθιστούσαν την Κύπρο ζηλευτή από τις άλλες προηγμένες χώρες.

Μετά τον Τρωικό πόλεμο, το 1205 π.χ., ο **Δημοφών** ιδρύει την πρωτεύουσα του βασιλείου στα δυτικά του Ξερού και την ονομάζει Αίπεια.

Το 500 π.χ., ο βασιλιάς της Αιπείας **Φιλόκυπρος** φιλοξένησε τον Αθηναίο νομοθέτη Σόλωνα στην Αιπεία. Ο νομοθέτης Σόλων είδε ότι η πρωτεύουσα του Φιλόκυπρου δεν ήταν σε καλή περιοχή. Γι' αυτό και είπε στον Φιλόκυπρο να κτίσει την πρωτεύουσα του παρά τον Κλάριο ποταμό. Το άκουσε ο Φιλόκυπρος και αμέσως την έκτισε εκεί και προς τιμήν του Σόλωνα την ονόμασε **Σόλους**.

Αρχές του 5^{ου} αι π.χ., οι Πέρσες επιτέθηκαν εναντίον της Κύπρου. Εκτός από τα δύο βασίλεια που μήδισαν, τα άλλα τα κατέλαβαν με πόλεμο. Οι Σόλοι προέβαλαν σθεναράν αντίσταση και οι Πέρσες, φοβούμενοι την

ήττα, εγκατέλειψαν την περιοχή. Και έτσι, το βασίλειο των Σόλων και η περιοχή όλη της Σολέας έμειναν απείραχτοι από τους εισβολείς Πέρσες. Την ίδια περίοδο, το 498 π.χ., ο βασιλιάς των Σόλων **Αριστόκυπρος** πολέμησε μαζί με τον **Ονήσιλο** της Σαλαμίνας τους Πέρσες και σκοτώθηκαν και οι δύο στον κάμπο της Σαλαμίνας.

Το 332 π.χ. βασιλιάς των Σόλων ήταν ο **Πασικράτης**. Ο Πασικράτης σπούδασε στα **Στάγειρα** της Μακεδονίας. Συμμαθητής του και φίλος του ήταν ο Μέγας Αλέξανδρος. Δάσκαλος τους ήταν ο Αριστοτέλης. Το 331 π.χ. ο Μέγας Αλέξανδρος πολιορκούσε τις παραλιακές πόλεις του Λιβάνου **Τύρο** και **Σιδώνα** για έξι μήνες, αλλά δεν μπορούσε να τις καταλάβει, παρόλο που στην ξηρά τις είχε αποκλείσει. Ο λόγος που δεν τις καταλάμβανε ήταν γιατί δεν είχε στόλο για να εμποδίσει την τροφοδοσία τους από θαλάσσης. Ο Πασικράτης, που παρακολουθούσε την πορεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, συζήτησε το θέμα με τον **Νικοκρέοντα**, βασιλιά της Σαλαμίνας, και αποφάσισαν να κατασκευάσουν 25 τριήρεις. Ύστερα πήγαν στον Λίβανο, χαιρέτησαν τον Μέγα Αλέξανδρο και του είπαν: «Θα αποκλείσουμε και τις δύο πόλεις από θαλάσσης και σε μια βδομάδα θα τις καταλάβεις». Και ακριβώς αυτό έγινε. Επιστρέφοντας στους Σόλους ο Πασικράτης, άφησε τον γιο του τον **Εύνοστο** κοντά στον Μέγα Αλέξανδρο, που τον συνόδευε σε όλη του την εκστρατευτική πορεία.

Σε όλους τους πολέμους της Μητέρας Πατρίδας, όπως όλη η Κύπρος, έτσι και η περιοχή της Σολέας είχε γερό το μερτικό της. Είναι χιλιάδες οι Κύπριοι που πολέμησαν εναντίον των Τούρκων στην Ελληνική Επανάσταση του 1821. Ανάμεσα τους διακρίνουμε τον Θεόφιλο Θησέα και τα μέλη του Κυπριακού Ιερού Λόχου, που πολέμησαν στην Ελλάδα.

Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνούμε και το γεγονός της θυσίας του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και των άλλων επισκόπων στην Κύπρο την 9η Ιουλίου του 1821, όπως και τη γενική επαναστατική δράση του Κυπριακού Ελληνισμού.

Όλοι γνωρίζουμε την παρουσία του Κωνσταντίνου Κανάρη στην Κύπρο τον Ιούνιο του 1821 που ήλθε για να πάρει βοήθεια για τον αγώνα.

Στους Βαλκανικούς Πολέμους, ζωντανό παράδειγμα είναι ο Χριστόδουλος Σώζος, ο δήμαρχος Λεμεσού, που πολέμησε και έπεσε στο Μπιζάνι, μαζί με δέκα άλλους.

Στη Μικρασιατική εκστρατεία παράδειγμα ο Γεώργιος Γρίβας, ο Μενέλαος Παντελίδης και άλλοι.

Ο μικρός αριθμός των εθελοντών εδώ οφείλεται στην απαγόρευση από τους Άγγλους της συμμετοχής των ελληνοκυπρίων σε αυτό τον πόλεμο.

Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, 1500 έως 1800 Κύπριοι έτρεξαν και πολέμησαν εθελοντικά στο πλευρό των συμμάχων εναντίων των Κεντρικών Δυνάμεων. Δεν πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας και η Εξέγερση των Κυπρίων το 1931 υπέρ της Ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα. Μεταξύ των νεκρών του 1931 συγκαταλέγεται και ο Ονούφριος Κληρίδης, ενώ πολλοί Κύπριοι εξορίστηκαν.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο 17,000 Κύπριοι πολέμησαν οργανωμένα στο πλευρό των Συμμάχων, διότι οι Βρετανοί τους υποσχέθηκαν ότι μετά τον πόλεμο θα έδιναν στην Κύπρο το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Στον πόλεμο αυτό στρατεύτηκαν και 50 Κύπριοι εθελοντές, κυρίως φοιτητές.

Η προσφορά των Κυπρίων φαίνεται και από την αποστολή υλικών πρώτης ανάγκης για τους στρατιώτες και τιμαλφών μεγάλης αξίας για τις

ανάγκες του ελληνικού στρατού. Αναφέρω ενδεικτικά τα ονόματα των Ροδίωνα Γεωργιάδη, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Β', Κωνσταντίνου Γιαλλουρίδη και άλλων.

Στον πόλεμο της Ελλάδας κατά των Ιταλών και Γερμανών, η κοιλάδα της Σολέας συμμετείχε με όλο της το είναι. Εκτός από τις εκατοντάδες Κυπρίων που έλαβαν μέρος σ' αυτό τον πόλεμο, ο κόσμος της Σολέας παρακολουθούσε με μεγάλο ενδιαφέρον την πορεία του πολέμου. Κάθε φορά που ο ελληνικός στρατός απελευθέρωνε τις πόλεις της Β. Ηπείρου, το Αργυρόκαστρο, τους Αγίους Σαράντα, την Κορυτσά, γιόρταζε με συνεχείς καμπανοκρουσίες και πανηγυρισμούς. Έμπλεκαν μάλλινα τρικά και κάλτσες και έδιναν όλα τα χρυσά κοσμήματα που είχαν για την Ελλάδα. Και ο λαός μας ήταν σίγουρος ότι με τη λήξη του νικηφόρου αγώνα, οι Άγγλοι θα τηρούσαν τις υποσχέσεις τους για δικαίωση των πόθων του κυπριακού λαού.

Ακολούθησε το δημοψήφισμα του 1950 που κατέδειξε ότι το 96% των Ελλήνων ζητούσε «ένωση με την μητέρα Ελλάδα». Μετά το δημοψήφισμα, οι Σολιάτες και όλος ο κυπριακός λαός αντιλήφθηκαν ότι οι Άγγλοι με ειρηνικά μέσα δεν επρόκειται να ικανοποιήσουν τους πόθους του λαού μας και ότι έπρεπε να γίνει προσπάθεια για ένοπλο αγώνα.

Στην Αθήνα, οι Κύπριοι φοιτητές αποφασίζουν την ίδρυση επαναστατικής οργάνωσης με την ονομασία «Εθνικό Κομιτάτο». Το καλοκαίρι το 1954 η ίδια ομάδα γράφει στην οδόν Τρικούπη στη Λευκωσία το σύνθημα «ΣΚΛΑΒΟΙ ΣΤΑ ΟΠΛΑ». Το σύνθημα αυτό ανησύχισε πολύ τους Άγγλους. Το ίδιο καλοκαίρι, ο φοιτητής γίνεται ομαδάρχης στην κατασκήνωση της ΟΧΕΝ στον Άγιο Νικόλαο Στέγης. Εκεί

3
οργανώνει νέα ομάδα επαναστατική, στην οποία συμμετείχαν ο Μάκης Γιωργάλας, ο Γιάννης Κασίνης, ο Ιωάννης Μαλλουρής, ο Ανδρέας Παρασκευάς κ.ά. Η ομάδα αυτή, το βράδυ έφευγε από τη σκηνή που έμενε, πήγαινε στο χωριό κι έγραφε συνθήματα εθνικά. Το καλοκαίρι του '54 έγινε η συγκέντρωση στη Φανερωμένη της Λευκωσίας όπου ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' όρκισε τον κυπριακό λαό να παραμείνει πιστός στον αγώνα για την ένωση της Κύπρου με τη μητέρα Ελλάδα. Η ομάδα αυτή κυκλοφόρησε και το πρώτο επαναστατικό φυλλάδιο που ήταν γραμμένο εναντίον του γενικού εισαγγελέα, ο οποίος υπέγραψε την αντιστασιαστική νομοθεσία.

Μετά το πέρας της μεγαλειώδους εκείνης συγκέντρωσης, ελείφθει απόφαση από τον Πέτρο Στυλιανού και τον Ρένο Κυριακίδη να σαμποτάρουν το φεστιβάλ Πλατρών, που οργάνωναν οι Άγγλοι για να δείξουν τη συνεργασία τους με τους Κύπριους.

Συμφωνήθηκε να έρθει η ομάδα της Κυθραίας υπό τον Πέτρο Στυλιανού στην Κακοπετριά, να φέρει μαζί της εκρηκτικές ύλες και φυλλάδια του Εθνικού Κομιτάτου και με την ομάδα της Σολιάς να κάνουν την επίθεση.

Ήλθαν, πήγαν με ταξί του Κωστάκη Κωνσταντίνου στις Πλάτρες, έβαλαν τους δυναμίτες σε τρεις πασάλους της ηλεκτρικής και τους άναψαν. Εκρήξεις όμως δεν έγιναν. Αργότερα μάθαμε ότι έπρεπε να βάζαμε και πυροκροτητές, διότι δεν γνωρίζαμε. Από την επιχείρηση αυτή μάθαμε ότι για να κάνεις ένοπλο αγώνα δεν αρκεί να θέλεις, αλλά και να ξέρεις.

Ζητήσαμε αμέσως από τον πατέρα Σταύρο Παπαγαθαγγέλου να μας συστήσει έναν άνθρωπο στην Αθήνα που θα μας βοηθήσει στο να μάθουμε την πολεμική τέχνη. Μας σύστησε στον αείμνηστο Γιάννη

Ιωαννίδη Χατζηπαύλου, αδερφό του εξόριστου το 1931 Γεώργιο Χατζηπαύλου.

Δώσαμε στην οργάνωση μας το όνομα «Κ.Α.Ρ.Η.» (Κύπριοι Αγωνισταί Ριψοκίνδυνοι Ηγέτες). Η οργάνωση αυτή έγινε το 1931 αλλά δεν δραστηριοποιήθηκε κι έτσι ο Ιωαννίδης μας είπε να δώσουμε πάλι στην οργάνωση μας το όνομα Κ.Α.Ρ.Η. . Άρχισε αμέσως μια εντατική εκπαίδευση σε όλα τα πολεμικά όπλα. Στα όπλα του μηχανικού μας εκπαίδευσε ο Γεώργιος Κοντόπουλος, καθηγητής πανεπιστημίου. Στην τέχνη του αντάρτικου αγώνα μας εκπαίδευσαν οι Μαντουβάδες στα βουνά της Κρήτης. Όλα πήγαιναν μια χαρά κι εμείς περιμέναμε με το χαμόγελο στα χείλη πότε θα έρθει το καλοκαίρι του 1955, να κατέβουμε στην Κύπρο και ν' αρχίσουμε τον αγώνα. Όμως, μας πρόλαβαν άλλοι. 1^η του Απρίλη του '55 άρχισε ο αγώνας στην Κύπρο. Αναρωτιώμαστε, ποιος είναι άραγε ο αρχηγός της ΕΟΚΑ, Διγενής; Απεφασίσθη αμέσως να κατέβω στην Κύπρο για να πληροφορηθώ τι γίνεται και μετά, εμείς οι φοιτητές, ν' αποφασίσουμε τι να κάνουμε. Ήλθα στην Κύπρο και μέσω του πατρός Σταύρου συναντήθηκα με τον αρχηγό Διγενή στην οδό Φειδίου στο Στρόβολο. Του ανέφερα τα πάντα για τους φοιτητές και με διέταξε να διακόψουμε τις σπουδές μας και να έρθουμε στην Κύπρο.

Η Κλαίρη Ξενίδου σχετιζόταν με τον Νίκο Αγγελίδη που δήλωσε ότι κατεβαίνει στην Κύπρο για τον αγώνα και παρακάλεσε να τους παντρέψουμε πριν αναχωρήσει. Αυτό και έγινε. Ήρθαμε στην Κύπρο οι 8. Μας όρκισε ο αρχηγός Διγενής και αναλάβαμε υψηλές θέσεις στον αγώνα.

Οι οχτώ φοιτητές που ήρθαμε ήμαστε οι :

Πέτρος Στυλιανού

Θάσος Σοφοκλέους
Φώτης Παπαφώτης
Ανδρέας Νέστορος
Νίκος Αγγελίδης
Κύπρος Παπαδόπουλος
Ανδρέας Λαμπριανίδης
Ρένος Κυριακίδης

Από αυτούς, ο Πέτρος Στυλιανού διορίστηκε τομεάρχης στην περιοχή Σολέας. Ο Θάσος Σοφοκλέους ανέλαβε την 'Αλκιμο Νεολαία (Α.Ν.Ε.) Λευκωσίας. Ο Φώτης Παπαφώτης ανέλαβε την Καρπασία, ο Ανδρέας Νέστορος έγινε βοηθός Τομεάρχης της Πιτσιλιάς, ο Νίκος Αγγελίδης Τομεάρχης στην περιοχή Λεύκας, ο Κύπρος Παπαδόπουλος Τομεάρχης στην περιοχή Πάφου, ο Ανδρέας Λαμπριανίδης επίσης στην Πάφο και ο Ρένος Κυριακίδης Τομεάρχης στην περιοχή Αμιάντου-Πιτσιλιάς.

Πού οφείλεται ο πατριωτισμός των κατοίκων της Σολέας;

Πρώτον, οφείλεται στο DNA των Ελλήνων προγόνων τους. Γνωρίζουμε ότι την Αίπεια την έκτισε ο **Δημοφών**. Ο **Τέμβρος** την Τεμβριά. Ο Τέμβρος φέρνει τους κατοίκους του χωριού **Καλιάνι** κοντα στην **Τρίπολη** Πελοποννήσου και τους εγκαθιστά νότια της Τεμβριάς (**Καλλιάννα**). Επίσης, τους κατοίκους του χωριού **Κοράκι**, που βρίσκεται στα βουνά της Ηλείας της Πελοποννήσου τους εγκαθιστά στα βόρεια της Τεμβριάς (**Κοράκου**). Σε πολλά μέρη της Σολέας βρίσκονται ερείπια αρχαίων ελληνικών ναών. Στην Κακοπετριά βρίσκονται τα ερείπια του ιερού της Αθηνάς.

Το ότι η Σολέα εκατοικείτο από Έλληνες φαίνεται και από την συνεχή εθελοντική συμμετοχή τους εις τους πολέμους της μητρός Πατρίδας.

Στους Περσικούς Πολέμους μόνο οι Σόλιοι δεν ηττήθηκαν από τους Πέρσες και έτσι δεν τους επέτρεψαν να μολύνουν τα ιερά και τα όσια του βασιλείου τους. Εμείς οι Σόλιοι, με τον Βασιλιά μας **Αριστόκυπρο** συνεργαστήκαμε με τους Σαλαμίνιους, με τον βασιλιά τους **Ονήσιλο** και πολεμήσαμε τους Πέρσες. Τότε, μαζί με τον Ονήσιλο, σκοτώθηκε κι ο Αριστόκυπρος.

Ανάμεσα στους ηρωικούς νεκρούς των Βαλκανικών Πολέμων είναι πολλοί Κύπριοι.

Να μη διαφύγει της προσοχής μας ότι δυο Μητροπολίτες της περιοχής μας ήσαν ο Μητροπολίτης Κυρηνείας Μακάριος Μυριανθεύς και ο Κυρηνείας Κυπριανός. Και οι δύο ήσαν υπέρμαχοι της Ένωσης της Κύπρου μας με την Μητέρα Ελλάδα. Ο μεν πρώτος οργάνωσε έρανο και με τα λεφτά που πήρε αγόρασε αεροπλάνο και το χάρισε στην μάνα μας Ελλάδα. Ο δεύτερος έγινε πρόεδρος της Κυπριακής Επιτροπής που μετέφερε τις Δέλτους του Δημοψηφίσματος του 1950 στην Ελλάδα, στην Αγγλία και στον ΟΗΕ, μετατρέποντας το Κυπριακό σε Παγκόσμιο θέμα.

Πολλές άλλες προσωπικότητες βοηθούσαν τον λαό μας να παραμείνει πιστός στις Εθνικές ρίζες του. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν ο Κωνσταντίνος Γιαλλουρίδης, που ήταν Γυμνασιάρχης του σχολείου τούτου, και πολλοί άλλοι.

Τομεάρχες Σολέας με κέντρο την Κακοπετριά

1. Γρηγόρης Γρηγοράς, 27-01-1955 – Μάιος 1955
2. Ρένος Κυριακίδης, μερικές μέρες του καλοκαιριού του 1955

3. Πέτρος Στυλιανού, Μάιος 1955 (Καλό Χωριό Λεύκας)
4. Σοφοκλής Λαζάρου, 15-03-1957 – 16-04-1957
5. Ανδρέας Νέστορος, Σεπτέμβριος 1957
6. Φρίξος Δημητριάδης, Ιούνιος 1956. Συνελήφθηκε και οδηγήθηκε στα κρατητήρια Πύλας στις 15-03-1957. Στις 16-04-1957 δραπέτευσε και επανήλθε στον τομέα του όπου έμεινε μέχρι τέλους.

ΛΗΜΕΡΙΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α.

Την 23^η Νοεμβρίου έλαβεν χώρα η ενέδρα της οδού Κυπερούντας-Χανδριών. «Η ενέδρα εγένετο την 15^η ώραν πλήρει ημέρα καθόσον λόγω της γενικής εξόρμησης της Οργάνωσης, οι Άγγλοι, τρομοκρατηθέντες, δεν εκινούντο εις την ύπαιθρον κατά την νύκτα. Μετά την ενέδρα η ομάς εν πλήρει τάξει και χωρίς να ενοχληθεί διόλου από τον αντίπαλο απεσύρθη επί των κρασπέδων των ορέων Β.Δ., μέχρι της επελεύσεως του σκότους και εκείθεν κατά την νύκτα εις προπαρασκευασθέντα εκ των προτέρων Λημέρια βορείως των Σπηλιών» (Απομνημονεύματα Διγενή, σελ 70).

Σαν έφτασαν στα Λημέρια χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες.

Η πρώτη πήγε στο αρχηγείο (κρησφύγετο 2). Την αποτελούσαν ο Αρχηγός Διγενής, ο Τομεάρχης Ρένος Κυριακίδης, ο βοηθός τομεάρχης Νίκος Σπανός, ο υπασπιστής του Αρχηγού και ο μάγειρας.

Στην πρώτη σπηλιά, το παρατηρητήριο, πήγαν ο ομαδάρχης Βότσης με έξι άλλους. Δίπλα από αυτή τη σπηλιά υπήρχε και το καραούλι.

Στην Τρίτη σπηλιά (Αναπαυτήριο) πήγαν ο Ομαδάρχης Θεοδόσης Παπαχριστοδούλου με έξι άλλους.

Κάθε κρησφύγετο είχε δίπλα του κι ένα μικρότερο κρησφύγετο, το μαγειρείο. Είχε ακόμα ένα κρησφύγετο που ήταν αποθήκη πολεμικού υλικού και ακόμα ένα, την αποθήκη τροφίμων.

«Η προπαρασκευή των Λημεριών τούτων ήρξατο από μακρού προς τον σκοπόν όπως δεχθούν τας αντάρτικας ομάδας Πιτσιλιάς, και ήσαν εφοδιασμένα δ' επαρκών εφεδρικών τροφών και ύδατος. Εν μέσω τούτων εγκατέστησα το Στρατηγείον μου».

Νοέμβριος 29 1955 ήλθε ο Αυξεντίου. Οργανώσαμε μαζί δύο επιχειρήσεις. Η μια από εμέ στο «Κόκκινο Φανάρι» και η άλλη υπό τον Αυξεντίου στους «Μετασηματιστές του Ηλεκτρικού Σταθμού Καρβουνά». Και οι δύο επιχειρήσεις έγιναν με επιτυχία τις 5 Δεκεμβρίου 1955.

Την 10^η Δεκεμβρίου ο Αυξεντίου ξευτέλησε τον Αγγλικό Στρατό. Εκμεταλλευόμενος την πυκνή ομίχλη τους υποχρέωσε να αλληλοσκοτώνονται. Πέραν των πενήντα οι αλληλοσκοτωμένοι.

Η οργάνωση των Λημεριών ήταν τέλεια. Τούτο μαρτυρούν όσοι ειδικοί τα επισκέφθηκαν. Από τα Λημέρια ο Διγενής κατέφυγε στην Κακοπετριά και από εκεί μέσω Γαλάτας πάνω στου Κύκκου τα βουνά.

Δράση της Ε.Ο.Κ.Α. στον Τομέα της Σολέας

Στις αρχές του Αγώνα, ο Αρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α βρισκόταν στη Σολέα (Κακοπετριά). Στη Σολέα, τον Απρίλιο του 1955, βάφτισε την οργάνωση με το όνομα Ε.Ο.Κ.Α., στο ξενοδοχείο «Εκάλη».

Την ίδια περίοδο, ο Αρχηγός οργάνωσε την πρώτη αντάρτικη ομάδα της Ε.Ο.Κ.Α. . Όλοι ήσαν Κακοπετρίτες και Γαλατίτες και τούτο γιατί ήσαν έτοιμοι, λόγω της εθνικής τους δράσης πριν τον Αγώνα.

Ο ίδιος ο Αρχηγός Διγενής γράφει: «Εχρησιμοποίησα επανειλημμένως την Κακοπετριά ως σταθμό διοικήσεως μου».

Ο Τομεάρχης Γρηγόρης Γρηγοράς (Νταβέλης), οργάνωσε σε κάθε χωριό της Σολιάς ομάδα κρούσεως, ομάδα σαμποτέρς και ομάδα διανομής φυλλαδίων.

Δράση

Την 21^η Νοεμβρίου του 1955, ο Γρηγόρης Γρηγοράς (Νταβέλης) ανατίναξε γέφυρα στην Κακοπετριά. Την ίδια περίοδο, έστησε ενέδρα στο 40 μίλι, μεταξύ Κακοπετριάς και Πλατανιών, για παρεμπόδιση της μεταφοράς δυναμιτών από το μεταλλείο Αμιάντου στο Ξερό. Ήσαν τρία Land Rovers γεμάτα στρατιώτες και δεκαπέντε αυτοκίνητα γεμάτα δυναμίτες. Έγινε μια τρομερή σύγκρουση. Πολλοί Άγγλοι στρατιώτες σκοτώθηκαν και από τους δικούς μας ουδείς έπαθε τίποτε.

Την 31^η Δεκεμβρίου του 1955, έφτασε ο Πέτρος Στυλιανού μετά τη δραπέτευσή του από τα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς. Τον παρέλαβαν και τον μετέφεραν στο κρησφύγετο της περιοχής Βρυσί, πάνω από το Αποθέρι Κακοπετριάς. Προετοιμάζουν κρησφύγετο και στην περιοχή Άγιος Κυριάκος Μουτουλλά. Εκεί γνωρίζουν τον Χριστόδουλο Εγγλέζο, που ήταν δασοφύλακας και τους βοήθησε τα μέγιστα στον Αγώνα. Από τις 15 εως τις 20 Μαρτίου του 1956, γίνεται επίθεση με χειροβομβίδες σε

στρατόπεδο της Κακοπετριάς και εναντίον του Αστυνομικού Σταθμού Ευρύχου, υπό την επίβλεψη του Γιάννη Κατσούλη.

Τέλος Μαρτίου του 1956, βοηθήσανε τον δραπετεύσαντα από τα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς, Αντώνη Γεωργιάδη. Στις 2 Μαΐου του 1956 συνελήφθη ο Νταβέλης με τον Ανδρέα Χατζηγερασίμου εντός του κρησφυγέτου Άγιος Κυριάκος Μουτουλλά, κατόπιν προδοσίας.

Ο Φρίξος Δημητριάδης (Ράλλης), φοιτητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπαιδεύτηκε από τους εκπαιδευτές της Κ.Α.Ρ.Η. στην Αθήνα. Διέκοψε τις σπουδές του και τον Αύγουστο του 1956 ήρθε στην Κύπρο.

Καλά εκπαιδευόμενος όπως ήταν, με κέντρο των δραστηριοτήτων του την Κακοπετριά, οργανώνει τον αντάρτικο αγώνα του τομέα του και σχηματίζει ομάδες δολιοφθορών σε όλα τα χωριά της Σολέας. Μέχρι τις 4.11.1957 που συνελήφθη κατόπιν προδοσίας, ανέπτυξε αξιόλογη δράση:

1. Ανατίναξη γέφυρας μεταξύ Τεμβριάς – Γαλάτας, Νοέμβριος 1957
2. Ανατίναξη γέφυρας από την ομάδα Τεμβριάς στον δρόμο Ευρύχου – Λευκωσίας
3. Ομάδα Ευρύχου πυρπόλησε τον αστυνομικό σταθμό Ευρύχου
4. Βοήθησε την ομάδα του Μάρκου Δράκου που ήλθε από τον Κύκκο

Τις 18 Ιανουαρίου φονεύθηκε ο Μάρκος Δράκος στα υψώματα της Ευρύχου.

Τις 4.11.1957 συλλαμβάνεται κατόπιν προδοσίας, ο Φρίξος Δημητριάδης.

Τις 16.4.1958 δραπετεύει και μεταβαίνει στην Κακοπετριά, όπου και συνεχίζει τη δράση του.

1. Τέλος του 1958 η ομάδα Ευρύχου πυρπολεί τον σιδηροδρομικό σταθμό Ευρύχου.
2. Ομάδες του Αγίου Γεωργίου Σολέας και Καλού Χωριού Λεύκας κατέστρεψαν τον σιδηροδρομικό σταθμό καλού Χωριού.
3. Η αντάρτικη ομάδα στο 40 μίλι (μεταξύ Κακοπετριάς – Πλατανιών). Ήταν ο Παναγιώτης Τουμάζος. Συναγωνιστές του ήταν ο Ανδρέας Αγγελή και ο Αντωνάκης Σολομώντος.
4. Κατασκεύασε κρησφύγετο στην περιοχή Σιακά – Πεζουνόκρεμος.
5. Κατασκεύασε κρησφύγετο στο Βασιλικό της Τεμβριάς.
6. Εμπρησμός του Δασικού σταθμού Ευρύχου και Αγίου Θεοδώρου.
7. Κατασκεύασε χειροβομβίδες κυπριακού τύπου στο σπίτι του ψωμά Ιάκωβου Κυρίλλου στη Γαλάτα.
8. Κατασκευάστηκαν κρησφύγετα: Τεμβριά 6, Κακοπετριά 3, Γαλάτα 4, Σινά Όρος 1, Κοράκου 1, Ευρύχου 1, Καλιάνα 1.

Κατά το διάστημα της σύλληψης και δραπέτευσης του Φρίξου Δημητριάδη, ανέλαβε ως Τομεάρχης Σολέας ο καθηγητής του Ελληνικού Γυμνασίου Σοφοκλής Λαζάρου (Φεβρουάριος 1957 – Σεπτέμβριος 1958).

ΣΤΟ ΚΡΗΣΦΥΓΕΤΟ ΤΗΣ ΕΣΩ ΓΑΛΑΤΑΣ:

Στο κρησφύγετο της Έσω Γαλάτας έμεναν:

- ο Αντωνάκης Σολομώντος – Δράκος
- ο Γεώργιος Μαννούρης – Καραισκάκης
- ο Ρουσούνιδης Σταύρος- Άγρας
- ο Κοκουλαρίδης Χαράλαμπος - Παλλάδιος

ο Ανδρέας Αγγελή – Αλκίννοος

Στις 3 Νοεμβρίου 1958 πλησίασαν το κρησφύγετο Άγγλοι στρατιώτες. Δόθηκε το σύνθημα από τον φρουρό και οι Αντάρτες ετοιμάσθηκαν για πόλεμο.

Ο Δράκος πήρε θέση προς την έξοδο του κρησφυγέτου και περίμενε. Σε μια στιγμή εμφανίζεται στην έξοδο του κρησφυγέτου Άγγλος στρατιώτης και με προτεταμένο το όπλο φωνάζει στους Αντάρτες : «βγείτε έξω χωρίς τον οπλισμό σας και παραδοθείτε». Για τον Δράκο δεν υπήρχε άλλη επιλογή από το να τον πυροβολήσει. Ήταν κοινή απόφαση όλων. Τον πυροβολεί με το αυτόματό του και τον ρίχνει κάτω. Βγαίνουν όλοι από το κρησφύγετο πυροβολώντας προς κάθε κατεύθυνση. Οι Άγγλοι στρατιώτες τρέχουν να φύγουν και οι Αντάρτες τους κυνηγούν πυροβολώντας τους.

Ο πρώτος Άγγλος στρατιώτης που ήταν αξιωματικός δοκιμάζει να πάρει το όπλο του για να κτυπήσει τους Αντάρτες. Τον αποτελειώνουν, παίρνουν και το όπλο του και φεύγουν.

Στο επεισόδιο τούτο φανερώνεται η ηρωική συμπεριφορά των Ανταρτών της Ε.Ο.Κ.Α. που εμάχονταν για τα Εθνικά ιδανικά τους.

Χρύσανθος Μυλωνάς

Ο Χρύσανθος ήταν τότε μαθητής 4^{ης} τάξης στο Ελληνικό Γυμνάσιο Ευρύχου.

Ξεχώριζε σε κάθε εθνική εκδήλωση του σχολείου. Ήταν από εκείνους που δεν ήθελε πρόσκληση για να μπει στην Ε.Ο.Κ.Α.. Ήταν και στρατολόγος των συμμαθητών του. Μπήκε πολύ γρήγορα στην ομάδα

των δολιοφθορέων Γαλάτας. Υπό την ευθύνη του έγινε η ανατίναξη της γέφυρας κοντά στο χωριό Γαλάτα, την ώρα που περνούσε Άγγλος αξιωματικός. Τον Μάιο του '57 κατασκεύασε με δυό άλλους κρησφύγετο πάνω από τα Καλιάνα. Στο κρησφύγετο αυτό έμεναν ο ξάδερφος του **Ευαγόρας Παπαχριστοφόρου**, το «Γεράκι της Πιτσιλιάς» και ο Μιχάλης Ασιώτης.

Την 7^η Δεκεμβρίου 1957 ξεκίνησε με άλλο συναγωνιστή του να πάρουν τροφή και αλληλογραφία στους συναγωνιστές τους.

Στην είσοδο του κρησφυγέτου ο Ασιώτης πυροβόλησε και σκότωσε τον Χρύσανθο και μετά παραδόθηκε στους Άγγλους και πρόδωσε τα πάντα.

Τον Χρύσανθο τον θάψανε με τιμές ήρωα.

Ανδρέας Αβρααμίδης

Ήταν από τους αγωνιστές που δεν χρειάζονταν ούτε αυτός πρόσκληση για να μπει στον Αγώνα. Ήταν υπεύθυνος για τη δράση των μαθητών του Γυμνασίου.

Πήρε εντολή να κλείσουν οι μαθητές τον δρόμο για να εμποδίσουν τον Αγγλικό στρατό που πήγαινε για έρευνες. Πήγαν οι μαθητές με επικεφαλής τον Ανδρέα και τον Μυλωνά και με πετροπόλεμο καθυστέρησαν για 7 ώρες την πορεία του στρατού.

Μια άλλη φορά, οι μαθητές πετροβόλησαν Άγγλους στρατιώτες στο Τρόδος.

Ο Ανδρέας Αβρααμίδης καταδικάστηκε δύο φορές για την εθνική του δράση, μια σε τρίμηνη φυλάκιση και την άλλη σε ραβδισμούς.

Την 1^η Αυγούστου το 1958, ο Ανδρέας Αβρααμίδης μετέφερε χειροβομβίδες από Τεμβριά προς Κοράκου. Έγινε έκρηξη και σκοτώθηκε ο λεβέντης μας και τραυματίστηκε ο Ανδρέας Έλληνας που τον συνόδευε.

Ανδρέας Ζάκος

Ⓟ 26

Ήταν ένας υπέροχος Σολιάτης αγωνιστής. Ανέβηκε το ικρίωμα της αγχόνης τις 9.8.1956 ψάλλοντας τον Εθνικό Ύμνο. Ο Ζάκος ήταν ένας ηγέτης. Ήμασταν συμμαθητές στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Ήταν αδελφικός μου φίλος. Αν ζούσε θα έπαιζε ένα θετικό ρόλο στην εξέλιξη του Κυπριακού. Στο Ηρώον της Λινούς βρίσκονται και οι προτομές των δύο άλλων αγωνιστών: του Γεωργίου Χαραλάμπους που θυσιάστηκε από πυροβολισμούς σε συλλαλητήριο στη Μόρφου στις 5.11.1955 και τον Γεώργιο Αντωνίου που θυσιάστηκε το 1964.

Αλέκος Κωνσταντίνου

Ⓟ 27

Ο Αλέκος Κωνσταντίνου, βλαστάρι της Κακοπετριάς, ήταν ένας από τους τέσσερεις που έδωσαν την ζωή τους από έκρηξη δυναμίτιδας, στις 20 Ιουλίου 1958, στο σπίτι του Ανδρέα Πατσαλίδη στο Κούρδαλι. Οι άλλοι συναγωνιστές του ήσαν ο Ανδρέας Πατσαλίδης από τα καννάβια, ο κώστας Αναξαγόρας από τα Σπήλια και ο Παναγιώτης Γεωργιάδης από τα Λιβάδια Πιτσιλιάς.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΡΥΧΟΥ

Οι κάτοικοι της Σολιάς ίδρυσαν το 1919 ένα Γυμνάσιο για την μόρφωση των παιδιών τους. Το Γυμνάσιο τούτο το ονόμασαν Ελληνικό, που σήμαινε πως ο κύριος σκοπός του ήταν η Ελληνική μόρφωση και η Ελληνική Αγωγή.

Οι μαθητές ζούσαν την ένδοξη Ελληνική ιστορία σαν δική τους ιστορία και τα ένδοξα κατορθώματα της σαν δικά τους κατορθώματα και συνεπώς ήταν υποχρέωση τους να συνεχίσουν την ένδοξη ιστορική πορεία των προγόνων τους. Και στο Γυμνάσιο τούτο οφείλεται η προσφορά της νεολαίας της Σολιάς στον ένδοξο Απελευθερωτικό και Ενωτικό Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. το 1955-59. Ένα άλλο σοβαρό αγωνιστικό στοιχείο ήταν η παρουσία των Ελλαδιτών καθηγητών. Οι Ελλαδίτες καθηγητές Ιωάννης Κατσούλης και Ιωάννης Μάσσος και άλλοι. Αυτοί οι δύο έγραψαν τον Ύμνο της Ε.Ο.Κ.Α. «είμαστε όλοι παιδιά της ΕΟΚΑ». Πρωτοτραγουδήθηκε στο σπίτι του Ιάκωβου Κύριλλου στην Γαλάτα, όπου έμενε ο Αρχηγός, από τον Γρηγορά Γρηγόρη και από εμέ. Άρεσε στον Αρχηγό και είπε: «Αυτός θα είναι ο Ύμνος στην ΕΟΚΑ».

Πολύ συνέτειναν στην αγωνιστικότητα των μαθητών και οι Εθνικοί εορτασμοί της 25^{ης} Μαρτίου και της 28^{ης} Οκτωβρίου, όπως και η εθελοντική προσφορά των Κυπρίων στους Εθνικούς αγώνες της Μητρός Πατρίδας.

Όλα αυτά έκαναν τους μαθητές και τις μαθήτριες να νοιώθουν ότι είναι γνήσια Ελληνόπουλα.

Οι ΣΟΛΙΑΤΕΣ πρέπει να είναι περήφανοι για την προσφορά τους στον Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. 1955-1959, και τούτο γιατί στην αρχή του Αγώνα, στη Σολιά, (Κακοπετριά), έμενε ο Αρχηγός Διγενής και από εδώ διηύθυνε τον Αγώνα. Στην Κακοπετριά έμενε σε επτά σπίτια και σε δύο στην Γαλάτα.

Στα βουνά των χωριών Σπήλια, Κούρδαλι και Καννάβια οργάνωσε τα Λημέρια της Ε.Ο.Κ.Α. και από εκεί διήθυνε τον Αγώνα. Μαζί του ζούσαν 20 αντάρτες που έκαναν επιχειρήσεις και επέστρεφαν πάλι στα λημέρια.

Στη Σολιά, (Έσω Γαλάτα), οι 5 αντάρτες της Ε.Ο.Κ.Α. όχι μόνο δεν παραδόθηκαν στους Άγγλους στρατιώτες που βρήκαν το κρησφύγετο τους, αλλά βγήκαν από αυτό και κυνήγησαν τους Άγγλους στρατιώτες, σκοτώνοντας έναν από αυτούς και παίρνοντας και το όπλο του.

Το 1964, 26 Σολιάτες (Κακοπετρίτες) και άλλοι δέκα Κανναβιώτες, μαζί με άλλους 68 πολεμιστές, ανέβηκαν στον Πενταδάκτυλο για να εμποδίσουν την επέκταση των Τούρκικων καντονίων.

Μόνο εμείς Οι Σολιάτες πολεμήσαμε τον Τούρκο εισβολέα το 1964 και τον νικήσαμε. Ελευθερώσαμε την Λεύκα και κατελάβαμε το τούρκικο χωριό Περιστερωνάρι.

Οι Σολιάτες πολέμησαν νικηφόρα τον Πέρση εισβολέα και βοήθησαν τον Μέγα Αλέξανδρο στον Λίβανο, για να συνεχίσει την νικηφόρα πορεία του.

Συντοπίτες και συμπατριώτες μου, εμείς έχουμε το δικαίωμα να ζητήσουμε από τους σημερινούς Σολιάτες και τους απογόνους μας να συνεχίσουν την ζηλευτή προσφορά των προγόνων τους και να

παραμείνουν πιστοί στον Θεό και στην Ελλάδα, ώσπου η δοξασμένη και
δυστυχισμένη Κύπρος μας να δει καλύτερες μέρες.

Κα τώρα σας καλώ να αναφωνήσουμε:

ΖΗΤΩ Η ΕΟΚΑ

ΖΗΤΩ Η ΣΟΛΕΑ και

ΖΗΤΩ Η ΕΝΩΣΗ

